

Az egyetemi könyvtárak szervezeti önértékelése a KMÉR és az ESG 2015 követelményei szerint

Organizational self-assessment of university libraries according to the requirements of KMÉR and ESG 2015

Kocsi Hajnalka Anna
hajnikocsi@gmail.com
Debreceni Egyetem Egyetemi és
Nemzeti Könyvtár Zeneművészeti
Könyvtára
minőségügyi referens,
minőségirányítási-könyvtári szakértő

Beérkezett: 2025.05.30.

Elfogadva: 2025.08.05.

Publikálva: 2025.09.09.

A jelen tanulmány az egyetemi könyvtárak szervezeti önértékelő folyamatát támogatja. Az összeállítás a KMÉR (Könyvtárak Minőségi Működésének Értékelési Rendszere) értékelési szempontjait kibővíti az egyetemi területen vizsgálható konkrét példákkal. Az egyetemi könyvtárak rendkívül szorosan kapcsolódnak a fenntartó intézményhez és annak minőségirányításához, az akkreditációs folyamatban adatokat, információkat szolgáltatva az ESG 2015 rendszere alapján. A komplex önértékelést támogató gyűjtemény összegzi az Európai Felsőoktatási Térség minőségbiztosítási irányelveit és sztenderdjeit, valamint az ezekhez kapcsolódó egyetemi könyvtárakban is vizsgálható kérdésköröket. Bemutatja a KMÉR szempontrendszer szerint összeállított minőségirányítási dokumentáció kapcsolódását az intézmények minőségirányításához és az európai normákat rögzítő ESG 2015 szempontrendszerhez.

egyetemi könyvtár, szervezeti önértékelés, KMÉR, ESG 2015, EHEA ESG

This study supports the organizational self-assessment process of university libraries. The compilation expands the evaluation criteria of KMÉR by identifying concrete examples relevant to the university sector. University libraries are closely connected to their parent institutions, contributing data and information to the university's quality management and accreditation processes based on the ESG 2015 framework. This comprehensive self-assessment is supported by the collection that summarizes the quality assurance guidelines and standards of the European Higher Education Area, along with related issues that can also be examined within university libraries. The study reviews and presents the points of connection, illustrating how the quality management documentation of university libraries – prepared in accordance with the KMÉR criteria – aligns with the university's quality management system and the ESG 2015 standards that define quality assurance in higher education.

university library, institutional self-assessment, KMÉR, ESG 2015, EHEA ESG

Cite as / Így hivatkozd: Kocsi, H. A. (2025) Az egyetemi könyvtárak szervezeti önértékelése a KMÉR és az ESG 2015 követelményei szerint / Organizational self-assessment of university libraries according to the requirements of KMÉR and ESG 2015, Central European Library and Information Science Review (CELISR), 2(3), p. 327–336. <https://doi.org/10.3311/celistr.41176>

1. Az egyetemi könyvtárak szervezeti önértékelése a KMÉR követelményei szerint

Az alábbi összeállítás azzal a céllal készült, hogy segítséget nyújtson az egyetemi könyvtárak szervezeti önértékelő folyamatához.

Az egyetemi könyvtárak rendkívül szorosan kapcsolódnak a fenntartó intézményhez, amely nagymértékben számít az oktatás-, kutatástámogató funkcióikra. A városi, megyei könyvtáraktól bizonyos szempontból eltérő, speciális működésük miatt értékelésükkor előfordulhatnak a KMÉR-ben (Könyvtárak Minőségi Működésének Értékelési Rendszerében) (Bajnok et al. 2019) olyan aspektusok, amelyek egyetemi könyvtárak esetében nem relevánsak, továbbá gondot okozhat a felsőoktatási könyvtár helyét, szerepét, vizsgálandó területét pontosan elhelyezni a KMÉR értékelő szempontjaiban.

A következő táblázat a kritériumok mentén haladva kiegészíti a KMÉR követelményeit. A megjelölt értékelési szempontokat kibővíti az egyetemi területen vizsgálható konkrét példákkal. A példák a teljes részletezettségre törekvés helyett csupán gondolatébresztők, így próbálják a szervezet önértékelését támogatni.

(Az egyetemi könyvtárak jellemzően olyan nagyméretű intézmények, amelyekben a szakmai munkatársak létszáma rendszerint meghaladja a 20–25 főt. Strukturális sajátosságukra tekintettel a jelen összeállítás a példák ismertetésekor figyelembe veszi mind a KMÉR I., mind a KMÉR II. kategóriába sorolt szempontokat is.)

1. táblázat KMÉR kritériumok és az egyetemi könyvtári területen vizsgálható szempontok

KMÉR kritériumok	Egyetemi könyvtári területen vizsgálható szempontok
1. Vezetés	<p>(1.1. b) Az egyetemi értékrendhez való csatlakozás: pl. tudásvagyon és a tudományos munka támogatása, tudásmegosztás, információszerezés-átadás.</p> <p>(1.1. e) Szenátus/ Rektori Tanácsülés által jóváhagyott szabályzatok.</p> <p>(1.1. f) Tolerancia a külföldi hallgatók eltérő kultúrájával szemben.</p> <p>(1.2. a) Az egyetemi IFT-vel összhang, adatbázis előfizetések koordinálása, tanszéki könyvtárakkal való kapcsolat.</p> <p>(1.2. h) Az egyetemi Sajtóirodával való együttműködés/irányítás.</p> <p>(1.3. d) A home office lehetőség (munkahelyi laptop biztosítása), VPN-, eduroam elérés</p> <p>(1.3. e) Beszámoltatási rendszer, munkaidőnyilvántartó rendszer.</p> <p>(1.3. f) Erasmus-, Pannónia program, külföldi utazásokat követően a jó gyakorlatok megismerése, nemzetközi benchmarking tevékenység.</p> <p>(1.4. a, d) Egyetemi polgárokkal (pl. Kancelláriával, egyetemi vezetéssel, egyetemi Minőségügyi Irodával, HR Igazgatósággal stb.), alumni közösséggel, Egyetemi Könyvtárvezetők Kollégiuma Egyesülettel való kapcsolat.</p> <p>(1.4. b) Tudománykommunikáció: tudományterületi útmutatók, honlapok. Adatbázis-bemutató tréningek szervezése a kutatók számára, doktoranduszok kutatási ismereteinek bővítésébe, egyetemi kurzusokba való bekapcsolódás.</p>

„Az egyetemi könyvtárak rendkívül szorosan kapcsolódnak a fenntartó intézményhez, amely nagymértékben számít az oktatás-, kutatástámogató funkcióikra.”

KMÉR kritériumok	Egyetemi könyvtári területen vizsgálható szempontok
2. Stratégia	<p>(2.1. d) Szolgáltatások költséghatékonyágának elemzése, forrástérkép, egyetemi vezetésnek mutatókkal (pl. infografikán is szemléltetett) összegzett éves beszámolók készítése.</p> <p>(2.1. e) A SWOT-elemzés mellett versenytárs-, PGTTJ és Porter féle 5 tényezős elemzések készítése.</p> <p>(2.2. b) Az egyetemi fejlesztési stratégiával összhang, tudatos csatlakozási pontok kiépítése: pl. hallgatói szolgáltatások, teljesítményorientált egyetemi szemlélet (ezt támogató könyvtári teljesítménymutatók).</p> <p>(2.4. d) A hallgatók bevonása a könyvtári terek megtervezésébe, visszajelző űrlapok alkalmazása, „Foglalj könyvtárost” szolgáltatás, kutatószobák online foglalási rendszer üzemeltetése.</p> <p>(2.4. f) RFID alapú kölcsönzés/önkölcsönzés, könyvvisszavevő automaták, elektronikus szakdolgozatfeltöltési felületek, plágiumszűrési projektek használata.</p>
3. Munkatársak	<p>(3.1. b) Munkatársak nyelvismeretének fejlesztésére, integrált könyvtári rendszerek használatára irányuló belső képzések szervezése. További képzésekkel: ügyfélkapcsolati, konfliktuskezelő, marketing, tárgyalókészség, kommunikáció fejlesztése.</p> <p>(3.1. e) Kapcsolódás az egyetemi teljesítményértékeléshez, teljesítménymutatókhoz.</p> <p>(3.2. f) Részvétel pl. Networkshopon, webináriumokon, konferenciákon.</p> <p>(3.3. c) Kapcsolat pl. a Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezetével.</p> <p>(3.3. j) Az egyetemi közösségépítő kulturális-, és sportrendezvényeken való részvétel biztosítása, egyetemi dolgozói kedvezmények igénybevétele.</p>
4. Együttműködés, partnerek, erőforrások	<p>(4.1. d) Csatlakozás és koordinációs segítség nyújtása pl. a hallgatói önkormányzat, a tanszéki könyvtárak, az egyetemi bizottságok programjaihoz, Kutatók éjszakája programokhoz.</p> <p>(4.1. f) Az egyetemi könyvtárakkal benchmarking/benchmarking tevékenység, szakreferensi hálózat működtetése.</p> <p>(4.2. b) Az egyetemi partnerek igényeinek, elégedettségének mérése (pl. oktatók, kutatók, hallgatók célcsoportjaiban: oktatás-, kutatástámogatás, hallgatói jólét kérdéskörökben).</p> <p>(4.4. b) Az egyetemi intranet használata a belső információk áramlására (közös email-listák, közös meghajtók).</p> <p>(4.5. a-c) Tudástárak, adattárak, repozitóriumok adatfeltöltése, ezek kezelése, e-könyvek, e-folyóiratok, adatbázisok távoli elérhetőségének, szakdolgozatok kutathatóságának biztosítása.</p> <p>(4.6. d) Helyfoglalási rendszer működtetése az egyetemi könyvtárakban (tanulószobák, kutatószobák), könyvtári terekben – (jelenléti, online) tanórák, vizsgák szervezése, könyvtári belépéskor számláló rendszerek működtetése.</p>
5. Folyamatok	<p>(5.2. d) 24 órás szolgáltatások (pl. hosszabbítás, előjegyzés, kölcsönzött könyv átvétele nyitvatartási időn túl, önkölcsönző, könyvautomata, könyvbedobó rendszerek, olvasóterem stb.), vizsgaidőszakban kiterjesztett nyitvatartás.</p> <p>(5.3. a-c) Kutatástámogatás rendszeres vizsgálata: egyetemi képzési programok, tréningek, kurzusok eredményességének mérése.</p> <p>Integrált könyvtári rendszerek, előfizetett-, épített repozitóriumok adatkapcsolatainak bővítése, fejlesztése.</p>

KMÉR kritériumok	Egyetemi könyvtári területen vizsgálható szempontok
5. Folyamatok	MTMT adatbázis gondozása, adminisztrátori tevékenységek végzése: az egyetemen folyó kutatások, tudományos munkásság reprezentációjának, tudományos teljesítményének támogatása. Oktatók publikációinak, hivatkozásainak keresése és feltöltése, ezek ellenőrzése, rekordok javítása, szerzői, intézményi hozzárendelések. Open Access publikálás támogatása, kutatási adatok menedzselése. Open Science és ezzel kapcsolatos technológiai újítások, mérőszámok, mutatók. Doktori iskola fokozatszerzési eljárás során felmerülő igények segítése. Pályázatokhoz, tudományos munkásság igazolásához statisztikák készítése.
6. Ügyfélközponturnak eredmények	(6.1. b) Online 24 órás elérés biztosítása, egyetemi tudásbázis, adatbázisok elérése, szakdolgozat-, prezentációkészítés, hivatkozáskezelő tréningek mutatói, használati vélemények, adatok. (6.1. d) Az egyetemi csatornák, Neptun üzenetek, kari honlapok, e-learning rendszerben használóképzés anyagai (adatbázisok használatáról oktatóvideók, prezentációk, leírások), kari/tanszéki értekezletek, kari tanévnyitókon könyvtári tudnivalók ismertetése, könyvtári szolgáltatásokat bemutató rövid tájékoztatók tartása szakmentori órákon, kihelyezett beiratkozási lehetőségek, elsőéves hallgatóknak gólyatúrák szervezése, ezek eredményei, mutatói (angol nyelven is) bemutatása. (6.1. f) Innovatív, jól felszerelt tanulóterekről visszajelzések, kihasználtsági adatok készítése. (6.2. d) Több nyelven elérhető egyetemi honlapok eredményességének vizsgálata.
7. Munkatársakkal kapcsolatos eredmények	(7.1. d) Visszajelzések, adatok gyűjtése pl. munkatársi ötletek összegyűjtéséről/megvalósításáról, szakmai és csapatépítő napokról, összdolgozói értekezletekről, belső kommunikációról. (7.1. k) Vélemények, adatok gyűjtése az egyetemi sportrendezvényeken, mentálhigiénés programokon való részvételről.
8. Társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos eredmények	(8.1. a) Hatásvizsgálat az egyetemi polgárokra és a szakmai környezetre. (8.2. b) Csatlakozás az egyetemi rendezvényekhez, kiállításokhoz, kulturális és egyéb élményszolgáltatási programokhoz (filmklub vetítések, olvasókuckó, VR-, pihenő-, relaxációs-, DIY-, zenehallgatási-, podcast sarkok) tényekkel, információkkal. (8.2. e) Szakdolgozatok, egyetemi dolgozatok elérése, repozitóriumok használati adatai. (8.2. f) Egyetemi tudásmegosztással kapcsolatos kezdeményezések számszerűsíthető adatai.
9. Kulcsfontosságú eredmények	(9.1. b) Használóképzés: oktatás-, kutatómódszertani kurzusok, gyakorlatorientált tréningek, adatbázis bemutatók visszajelzései. Kutatótámogatás (online elérhető tananyagok) számszerű eredményessége, távoli könyvtárhasználatok száma.

„Az egyetemi könyvtárak további rendszeres megmértetése, hogy a fenntartó egyetemek ötévenkénti akkreditációs folyamatában aktívan közre kell működniük, és a folyamathoz releváns információkat szükséges szolgáltatniuk.”

2. Az egyetemi könyvtárak szervezeti önértékelése az ESG 2015 követelményei alapján

Az egyetemi könyvtárak további rendszeres megmértetése, hogy a fenntartó egyetemek ötévenkénti akkreditációs folyamatában aktívan közre kell működniük, és a folyamathoz releváns információkat szükséges szolgáltatniuk.

Az akkreditáció során a *nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény* 70–72. pontjai értelmében a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság (MAB) minőségitelesítést végez, azaz megvizsgálja, hogy egy adott intézmény, valamint a Doktori Iskolái megfelelnek-e a MAB által előre meghatározott és közzétett minőségi követelményeknek. Megfelelés esetén hitelesíti, „akkreditálja” a vizsgált intézményt (MAB, 2024).

Az akkreditációs eljárás célja az egyetem minőségbiztosítási rendszerének és folyamatainak vizsgálata és hitelesítése az Európai Felsőoktatási Térség 2015-ös minőségbiztosítási irányelvei és sztenderdjei (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, rövidítve: ESG 2015) szerint (MAB, 2016).

Az eljárás első lépéseként az intézménynek egy teljeskörű önértékelést kell elkészítenie, amely részletesen bemutatja, hogy az egyetem működése és minőségbiztosítási rendszere (ezen belül a könyvtár minőségirányítása, működése, oktatástámogató tevékenysége) miként felel meg az ESG 2015 sztenderdjeinek és irányelveinek.

Mivel az egyetemi könyvtárak a fenntartó egyetem minőségirányításához szervesen kapcsolódnak, illetve gyakran ezek részeként működnek, az egyetem önértékelésének elkészítéséhez, majd később a helyszíni vizsgálatok alkalmával számot adva, a könyvtáraknak adatokat, információkat kell az ESG 2015 rendszerre alapján szolgáltatni.

Az alábbi rövid lista az adatszolgáltatáshoz, komplex önértékeléshez kíván segítséget adni az egyetemi könyvtáraknak azzal, hogy összegzi az Európai Felsőoktatási Térség minőségbiztosítási irányelveit és sztenderdjeit, valamint az ezekhez kapcsolódó (a teljesség igénye nélkül felsorolt) néhány vizsgálandó kérdéskört.

ESG 1.1. Minőségbiztosítási politika

- Hogyan illeszkednek a könyvtári stratégiai célkitűzések az egyetemi minőségbiztosítási politikához?
- Milyen kapcsolatban állnak a könyvtári minőségcélok az egyetemi intézményi IFT-ben rögzítettekkel?
- Hogyan támogatja a könyvtári minőségértékelési rendszer az oktatási/kutatási tevékenységek folytatását és továbbfejlesztését?
- Milyen elvek alapján meghozott minőségcélokat állít maga elé az egyetemi könyvtár, és milyen indikátorok alapján méri ezek teljesülését?
- Egységes egyetemi intézményi minőségértékelési rendszer esetén miként érvényesülnek az egyetemi könyvtár sajátos szempontjai, valamint miként vesz részt a könyvtár a folyamatok továbbfejlesztésében?
- Hogyan vonja be a könyvtár a különböző érdekelt feleket a minőségbiztosítási rendszere kialakításába, működtetésébe és továbbfejlesztésébe?
- Hogyan történik a minőségbiztosítási rendszer felülvizsgálata?
- Az intézmény minőségbiztosítási rendszerének dokumentumait ki(k) kezeli(k), frissíti(k), hogyan biztosítják ezek naprakészségét és elérhetőségét az érdekelt felek számára?

ESG 1.2. és 1.9. A képzési programok kialakítása és jóváhagyása, folyamatos figyelemmel kísérése és rendszeres értékelése

- Hogyan segíti és támogatja a könyvtár az egyetemi képzési programokat? Az eredményesség érdekében milyen kurzusok, tréningek szervezésével járul hozzá a kutatástámogatáshoz?

- Melyek a képzési programok vizsgálatának módszerei, és hogyan zajlanak az erre irányuló elemzések? Bevonják-e a külső és belső érdekelteket, rendszeresen felülvizsgálják és fejlesztik a képzési programokat?

ESG 1.3. Hallgatóközpontú tanulás, tanítás és értékelés

- Mennyire korszerű a könyvtár által szervezett kurzusok, tréningek tartalma és felépítése, valamint az alkalmazott oktatási és tanulástámogatási módszerek?
- Az egyetemi könyvtár működése megfelelően tudja-e támogatni a szakmai elvárásokat, és a kitűzött tanulási eredmények elérését? (A könyvtár nemcsak információs háttérként, hanem aktív tanulást támogató térként is működik azzal, hogy a hallgatók tanulási folyamatait támogatja, segíti és fejleszti az információkeresési, kritikus gondolkodási és önálló tanulási készségeiket.)
- Hogyan használják ki a digitális technológia nyújtotta lehetőségeket?
- Milyen szerepet tölt be a könyvtár a digitális írástudás fejlesztésében (pl. különböző témájú képzések szervezése: hatékony információkeresés, bibliográfiakezelés, hivatkozáskézelő rendszerek, könyvtárhasználati órák, PhD-specifikus oktatások, karonként a szakdolgozatírás formai és tartalmi követelményei, a tudományos kommunikáció modern formái, prezentációkészítés stb.)?
- Kérnek-e visszajelzést a hallgatóktól pl. a tréningvezetésre vonatkozóan?

ESG 1.4. A hallgatók felvétele, előrehaladása, tanulmányaik elismerése és a képesítés odaítélése

- Hogyan történik az egyetemi dolgozatok, szakdolgozatok kezelése, archiválása, valamint kutathatók-e ezek a dokumentumok?

ESG 1.5. Oktatók

- Milyen módon segíti az egyetemi könyvtár az oktatók szakmai fejlődését?
- Milyen szolgáltatásokkal segítik az oktatók tudományos tevékenységét (pl. adatbázis-bemutatók)?
- Miként fejlesztik az oktatók oktatásmódszertani felkészültségét (pl. szakdolgozati témavezetők képzése)?

ESG 1.6. Tanulástámogatás és hallgatói szolgáltatások

- Milyen tanulástámogató eszközöket és hallgatói szolgáltatásokat biztosít a könyvtár? Az egyetemi polgárok hogyan, milyen feltételekkel vehetik ezeket igénybe (pl. térítésmentes)? A vizsgaidőszakban változik-e a könyvtár nyitvatartási ideje?
- A könyvtári és információs infrastruktúra mennyiben képes hatékonyan támogatni a hozzáférést a nemzetközi tudományos információkhoz, különös figyelemmel a külföldi szakkönyvek, folyóiratok, elektronikus adatbázisok és egyéb források elérésére?
- Hogyan biztosítják a tudományterületi szakgyűjtemények az egyes karok képzési programjaihoz, a tudományos szakirodalomhoz, valamint a kötelező/ajánlott irodalomhoz való hozzáférést (pl. szakterületi és multidiszciplináris adatbázisok, e-könyv és e-folyóirat, repozitóriumi gyűjtemények)? Elérhető-e 24 órán belül az online szolgáltatások és az elektronikus gyűjtemények?
- Milyen egyéb szolgáltatásokkal (pl. plágiumszűrés, publikálástámogatása) segítik a hallgatók eredményességét és kutatási tevékenységeik láthatóvá tételét?

„Milyen tanulástámogató eszközöket és hallgatói szolgáltatásokat biztosít a könyvtár?”

- Miként használják ki a távoktatás és az online rendszerek nyújtotta lehetőségeket?
- Mennyire tudják a könyvtár fizikai tereit a változatos hallgatói igényekhez (elmélyült egyéni tanulás, tanulószobák, csoportos tanulás, kikapcsolódás stb.) alkalmazkodva kialakítani?
- Milyen típusú adatokat gyűjtenek az egyetemi könyvtárak és egyéb egyetemi infrastruktúrák (pl. tanulóterek) használatáról, és milyen célokra (pl. szolgáltatásfejlesztés, hatékony erőforrás- gazdálkodás, kutatástámogatás) használják fel ezeket az adatokat az intézmények?

ESG 1.7. Információkezelés

- Az intézmények gyűjtenek, elemeznek és használnak-e releváns információkat tevékenységeik irányítására?
- Működik-e intézményi digitális repozitórium az intézményben, milyen dokumentumokat helyeznek el itt (szak- és diplomadolgozatok, egyetemen születő tudományos publikációk stb.)?

ESG 1.8. Nyilvános információk

- Az intézmények közzé tesznek-e világos, pontos, objektív, naprakész és könnyen hozzáférhető információkat tevékenységükről?
- Megtalálhatók-e a honlapon a lényeges információk (pl. szabályzatok, útmutatók)? Ezek nyilvánosak, naprakészek, könnyen elérhetők (reszponzív honlap)?
- Milyen rendszerek és eljárások szolgálják a legfrissebb információk elérhetővé tételét az egyetemi könyvtárakban? (pl. próbáhozáférések és adatbázis-újdságok közzététele, digitális tartalmak és repozitóriumok frissítésének közzélése stb.)
- Elérhető-e az egyetemi könyvtár honlapján az információk idegen nyelven is? Milyen típusú és részletességű tartalmak állnak rendelkezésre a külföldi hallgatók, oktatók és kutatók számára?
- Milyen kommunikációs csatornákat alkalmaz a könyvtár a tudományos ismeretterjesztés, szakmai együttműködések és a felhasználók tájékoztatása érdekében? Milyen formában jelennek meg ezek a csatornák (pl. nyomtatott és digitális kiadványok, projektnapok, konferenciák, közösségi média, hírlevelek, webináriumok), és milyen célközönséget érnek el általuk?

ESG 1.10. Rendszeres külső minőségbiztosítás

- Az intézményeket vizsgálja-e rendszeres időközönként külső minőségbiztosítás az ESG szempontrendszer szerint?
- Könyvtári szakfelügyeleti, pályázati vizsgálatok esetében milyen dokumentumokkal igazolhatók ezen eljárások?

3. A KMÉR és az ESG szempontrendszer kapcsolatai

A 2. táblázat azzal a segítő céllal készült, hogy bemutassa, az egyetemi könyvtárak KMÉR szempontrendszer szerint összeállított minőségirányítási dokumentációja hogyan tud esetlegesen kapcsolódni az egyetem minőségirányításához és a felsőoktatás minőségbiztosításának európai sztenderdjeit rögzítő ESG 2015 szempontrendszerhez. A táblázat a kapcsolódási pontok bemutatásával tá-

„Az intézmények gyűjtenek, elemeznek és használnak-e releváns információkat tevékenységeik irányítására?”

mogathatja az egyetemi könyvtárakat az akkreditációs folyamathoz szükséges adatszolgáltatásban.

2. táblázat A KMÉR és az ESG szempontrendszer kapcsolatai¹

KMÉR kritérium	KMÉR szempont és ESG kapcsolat	
1. Vezetés	KMÉR (1.1. a-f)	ESG 1.1.
	KMÉR (1.1. e)	ESG 1.8
	KMÉR (1.2. a, c)	ESG 1.1
	KMÉR (1.2. d, h)	ESG 1.7. és ESG 1.8.
	KMÉR (1.4. b-d)	ESG 1.7.
2. Stratégia	KMÉR (2.1. b-e)	ESG 1.7.
	KMÉR (2.2. a-e)	ESG 1.1.
	KMÉR (2.3. a-e)	ESG 1.7.
	KMÉR (2.4. b, d, e)	ESG 1.6. és ESG 1.7.
3. Munkatársak	KMÉR (3.1. e)	ESG 1.1.
	KMÉR (3.2. c)	ESG 1.1.
	KMÉR (3.2. f, g)	ESG 1.2. és ESG 1.9.
	KMÉR (3.3. c-f)	ESG 1.7.
4. Együttműködés, partnerek, erőforrások	KMÉR (4.1. a-f)	ESG 1.7.
	KMÉR (4.2. a-c, e)	ESG 1.7.
	KMÉR (4.2. d)	ESG 1.8.
	KMÉR (4.3. a-e)	ESG 1.7.
	KMÉR (4.4. a-c)	ESG 1.7.
	KMÉR (4.5. a-c)	ESG 1.3. és ESG 1.6.
	KMÉR (4.5. a)	ESG 1.5.
	KMÉR (4.6. d)	ESG 1.6.
5. Folyamatok	KMÉR (5.1. f-h)	ESG 1.1. és ESG 1.7.
	KMÉR (5.2. a-b)	ESG 1.3.
	KMÉR (5.2. c-e)	ESG 1.6. és ESG 1.8.
	KMÉR (5.3. a-c)	ESG 1.2. és ESG 1.9.
6. Ügyfélközpontú eredmények	KMÉR (6.1. b)	ESG 1.2. és ESG 1.9.
	KMÉR (6.1. d, e)	ESG 1.8.
	KMÉR (6.2. b, c)	ESG 1.3.
	KMÉR (6.2. d)	ESG 1.6.
	KMÉR (6.2. d-j)	ESG 1.8.
	KMÉR (6.2. k)	ESG 1.10.
7. Munkatársakkal kapcsolatos eredmények	KMÉR (7.1. b)	ESG 1.1.
	KMÉR (7.1. e-p)	ESG 1.7.
	KMÉR (7.2. g)	ESG 1.3. és ESG 1.6.

¹ A KMÉR szempontrendszere a közeljövőben a tervezett felülvizsgálata során módosulhat.

„Az ESG 2015 minőségbiztosítási irányelvek és sztenderdek iránymutatásként szolgálnak mindazon területeken, amelyek alapvetően fontosak a felsőoktatásban a minőségi szolgáltatásokhoz és tanulási környezetehoz.”

KMÉR kritérium	KMÉR szempont és ESG kapcsolat	
8. Társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos eredmények	KMÉR (8.1. a)	ESG 1.3. és ESG 1.6.
	KMÉR (8.1. e)	ESG 1.6.
	KMÉR (8.2. e)	ESG 1.6. és ESG 1.5.
	KMÉR (8.2. g)	ESG 1.7.
9. Kulcsfontosságú eredmények	KMÉR (9.1. a-c, e-g)	ESG 1.7.
	KMÉR (9.1. d)	ESG 1.10.
	KMÉR (9.2. a-e)	ESG 1.7.

4. Összegzés

Az egyetemi könyvtárak szervezeti önértékelése kulcsfontosságú, mivel számos szempontból hozzájárul a hatékony működéshez, fejlődéshez, az egyetemi célközönség igényeit kielégítő minőségi szolgáltatások megtervezéséhez, megvalósításához, eredményességének ellenőrzéséhez, ami így közvetlenül elősegíti a felhasználói elégedettség növelését.

Azok az intézmények, amelyek rendszeresen és tudatosan végeznek önértékelést, rugalmasabban és eredményesebben tudnak reagálni a felsőoktatás változó kihívásaira.

Az ESG 2015 minőségbiztosítási irányelvek és sztenderdek iránymutatásként szolgálnak mindazon területeken, amelyek alapvetően fontosak a felsőoktatásban a minőségi szolgáltatásokhoz és tanulási környezetehoz.

Az egyetemi könyvtár az egyetem szellemi központja, amely elválaszthatatlanul kapcsolódik az adott intézmény oktatási és kutatási tevékenységéhez. A könyvtár és az anyaintézménye közötti kapcsolat stratégiai szinten is meghatározó, (az egyetem intézményfejlesztési tervéhez több ponton is csatlakozó) könyvtár így az egyetem küldetésének megvalósítását is szolgálja.

Az egyetemi könyvtárak akkreditációban betöltött szerepe szintén jelentős, mivel a könyvtárak alapvető infrastrukturális és támogató intézmények a felsőoktatásban. Az ESG 2015 szempontrendszeren alapuló akkreditációs eljárások során nemcsak az oktatás és kutatás közvetlen tényezőit vizsgálják, hanem azokat a háttérintézményeket, így a könyvtárat is, amelyek ezek sikerességéhez hozzájárulnak.

- A könyvtár dokumentálni tudja, hogy milyen gyűjteményei, adatbázis-előfizetései és szolgáltatásai vannak az adott szakterületeken, és ezek mennyiben felelnek meg a képzési programok igényeinek.
- A könyvtár belső minőségbiztosítási rendszert működtet, rendelkezik saját szervezeti önértékeléssel, statisztikákkal, használói elégedettségmérésekkel. Ezek az anyagok bekerülhetnek az akkreditációs jelentésbe, és erősítik az egyetem minőségirányítási rendszerét.
- A tanulástámogató és a használói szolgáltatások bemutatásai kulcsszerepet játszanak az oktatási környezet minőségének értékelésében.
- A modern egyetemi könyvtárak digitális platformokat, repozitóriumokat, e-könyveket és távoli hozzáférést biztosítanak a forrásokhoz. Ezek meglétének és szervezettségének igazolása növeli az akkreditációs értékelés során az intézmény innovációs és digitalizációs szintjét.
- A könyvtár segíti a kutatók munkáját információszolgáltatással, kutatástámogatással, ami pozitív tényező lehet az akkreditáció során.

- A könyvtár rendszeresen szolgáltat statisztikai és benchmark adatokat (pl. gyűjtemény mérete, látogatottsága, adatbázishasználatok, kölcsönzési statisztikák), amelyek beépíthetők az intézményi önértékelésbe vagy a külső akkreditációs jelentésbe.

Összességében megállapítható, hogy az eredményes akkreditáció biztosítása érdekében elengedhetetlen a könyvtári KMÉR szempontok, valamint az ESG 2015 szempontrendszer részleteinek és összefüggéseinek alapos ismerete. Különös jelentőséggel bír a két rendszer közötti kapcsolódási pontok feltárása annak érdekében, hogy az egyetemi könyvtár hatékonyan és aktívan hozzájárulhasson az egyetem akkreditációs folyamatához, és tudatosan képes legyen releváns bizonyítékokat szolgáltatni.

Felhasznált és ajánlott források

2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról [online]. Elérhető: <https://njt.hu/eli/TV/2011/204> (Utolsó elérés: 2025. 05. 26.)

Bajnok, T. et al. (2019) *Könyvtárak Minőségi Működésének Értékelési Rendszere*. Budapest: Könyvtári Intézet. ISBN 978-963-201-647-4. Elérhető: https://ki.oszk.hu/sites/default/files/dokumentumtar/kmer_atdolg.pdf (Utolsó elérés: 2025. 05. 26.)

Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság [MAB] (2016) *IV. Az Európai Felsőoktatási Térség minőségbiztosításának standardjai és irányelvei (ESG 2015)*. Elérhető: https://www.mab.hu/wp-content/uploads/ESG_kotet_OFI2016_ESGmagyar.pdf (Utolsó elérés: 2025. 05. 26.)

Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság [MAB] (2024a) *Útmutató doktori iskola létesítési és működő doktori iskola új tudományággal történő bővítésének ESG-alapú akkreditációs eljárásához. I. rész: Eljárásrend*. Elérhető: https://www.mab.hu/wp-content/uploads/MAB_DI_Letesites_Akkreditacios_Eljarasrend_Utmutato-I-resz_03_12.pdf (Utolsó elérés: 2025. 08. 05.)

Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság [MAB] (2024b) *Útmutató doktori iskola létesítési és működő doktori iskola új tudományággal történő bővítésének ESG-alapú akkreditációs eljárásához. II. rész: Önértékelési eszköz*. Elérhető: https://www.mab.hu/wp-content/uploads/MAB_DI_Letesites_Onertekelesi_eszkoz_Utmutato-II-resz.docx (Utolsó elérés: 2025. 08. 05.)

